

Foto: Tanja Askani

WOLVENEXPERT ULRICH WOTSCHIKOSKY

‘In de natuur is plaats voor zowel jagers als wolven’

Ulrich Wotschikosky (75) studeerde bosbouw en was in Nationaal Park Beierse Woud verantwoordelijk voor het wildbeheer. Later koos hij voor een carrière als wilddbioloog. Belangrijk hierin waren zijn docentschap aan de Jägerschule Hahnebaum in Zuid-Tirol, een tien jaar durend onderzoeksproject met reeën en deelname aan een wolvenproject in Yukon, Canada. Hij is meer dan 50 jaar actief als jager en hondenman en geldt als een erkend wolvenexpert in Duitsland.

Tekst Hans Mulder

De wolf die begin maart in het noorden van het land rondlummelde, veroorzaakte hier te lande, ondanks dat hij keurig op de trottoirs liep, meer hysterie dan de annexatie van de Krim. Pro-wolf en contra-wolf vochten elkaar bijkans de tent uit. De wolf, icoon van de wilde natuur of kille moordenaar van huisdieren, van vee, wild, ja, zelfs kinderen. Elke nuance ontbrak. Hij verdween al voordat de dierenpartij hem een naam had kunnen geven. Bor? Je moet niet aan de gevolgen denken. Wel hoog tijd om eens een gesprek aan te gaan met Duitsland's grootste wolvenexpert.

Het imago van de wolf is op zijn zachtst gezegd 'divers'. In hoeverre is hij daar zelf verantwoordelijk voor?

'De wolf is een predator met bijzondere eigenschappen. Hij voelt zich in alle habitats op het noordelijk halfrond thuis. Dat bewijst zijn enorme aanpassingsvermogen. Het sociale leven in de roedel zal diepe indruk hebben gemaakt op onze voorouders, want het vertoont grote gelijkenis met de menselijke manier van leven. Daarbij is hij een uiterst succesvol jager op grote prooidieren. De wolf was het eerste dier dat de mens door domesticatie tot metgezel heeft gemaakt. Het is dan ook niet verbazingwekkend dat de mens vanaf de Oudheid de wolf heeft bewonderd en geveerd.'

Daaraan is dus weinig veranderd.

'Zijn slechte reputatie bij de bewoners van het platteland stamt voornamelijk uit de tijd dat hondsdolle wolven een ernstig gevaar waren voor de mensen. En natuurlijk droegen zijn rooftochten onder vee bij aan zijn slechte imago. Evenals het feit natuurlijk dat de katholieke kerk in de Middeleeuwen de

wolf tot zinnebeeld van de duivel maakte. Veel natuurvolkeren echter vereren de wolf juist vanwege zijn intelligentie en aanpassingsvermogen. Op deze manier is een heel bont, heterogeen beeld van de wolf ontstaan, dat veel waarheden bevat maar evenzoveel domheden.'

Zou je kunnen beweren dat het natuurlijk evenwicht in Duitsland met de terugkeer van de wolf weer min of meer hersteld wordt? Ze maakten natuurlijk al eerder deel uit van het ecosysteem, maar het land is sedertdien toch ingrijpend veranderd?

'Van een volledig herstel van het ecosysteem zal het nooit meer komen, de wolf leeft nu nog in een relatief klein deel van het land en er ontbreken nog veel andere soorten die nooit meer terug zullen komen. Maar wolven zijn wel zeer effectieve actoren in een ecosysteem. We kunnen dan ook verwachten dat er het nodige zal veranderen. Ik denk daarbij aan de regulatie van grofwildpopulaties in de bossen, maar ook die van een aantal middelgrote predatoren als de vos en das en nieuwkomers als de wasbeerhond.'

Vanaf 2000 leven er weer wolven in Duitsland, die zich sedertdien verder verspreiden in noordwestelijke richting. Wat is de oorzaak van die expansie?

'Het dieptepunt in de omvang van de wolvenpopulaties was in het midden van de vorige eeuw. Ze werden nergens getolereerd, er waren nauwelijks schoontijden en werden als ongedierte bestreden. Maar in die tijd ontstond ook een nieuw milieubewustzijn - denk aan het boek *Silent spring* van Rachel Carson en de sombere voorspellingen van de Club van Rome. De mensen begonnen zich te realiseren dat ze zorgvuldiger met de natuur moesten omgaan, van dat inzicht hebben ook de zogenaamde problematische diersoorten geprofiteerd. Er werden beschermende maatregelen genomen, de populaties konden weer in omvang groeien en gingen zich daardoor verspreiden, sedert 2000 dus uiteindelijk ook weer naar Duitsland.'

De Duitse Jagersvereniging DJV, stelt zich, laat ik zeggen, 'nogal gereserveerd' op. Is dat terecht?

'De DJV heeft inderdaad grote vooroordelen over de wolf. Men vreest voor grote effecten op populaties van het wild, ja, zelfs het einde van de jacht. Ze willen zo snel mogelijk de streng beschermde status van de wolf opheffen, zodat ze op korte termijn weer bejaagd kunnen worden. Alleen in de deelstaat Saksen valt de wolf onder de jachtwet, maar wel met een jaarrond schoontijd. Overigens heb ik van de DJV geen enkel positief geluid mogen horen over de terugkeer van de wolf.'

Zien jagers wolven eigenlijk uitsluitend als schadelijke 'concurrent', een die zich vergrijpt aan 'hun' wild?

'Ja, waarschijnlijk is dat zo. Misschien hebben sommige jagers daar ook gelijk in, tenminste diegenen die de natuur als een soort supermarkt zien waarin je naar hartelust kunt shoppen, als je maar betaalt. Dat is helaas een wijd verbreide opvatting in de westerse samenleving. Een opvatting die heeft geleid tot de catastrofale rooibouw die er nu op de natuur plaatsvindt.'

Problemen met vee los je niet op door het aantal wolven te reduceren

Foto: Michael Migos

Het sociale leven in de roedel zal diepe indruk hebben gemaakt op onze voorouders

Foto: Jan van der Greef

Reeën zijn goed voor meer dan de helft van de voedselbehoefte van de wolf

Foto: Werner Nagel

Foto: Michael Migos

Wotschikosky:
‘Grote roodwildroedels zijn het gevolg van hoge dichtheden en open habitats en niet van de aanwezigheid van wolven’

Heeft de aanwezigheid van de wolf effect op het gedrag van zijn prooidieren? Bijvoorbeeld het ontstaan van zogenoemde ‘angstroedels’? En hoe staat het met de ‘wildzichtbaarheid’?

‘Quatsch die angstroedels! Grote roodwildroedels zijn een gevolg van een hoge wilddichtheid en open habitats, met weinig dekking in de vorm van bos. Ik heb in mijn beroepsmatige praktijk veel met die grote roodwildroedels te maken gehad, en dat was al lang voordat de wolven kwamen. Zichtbaarheid van het wild heeft alles te maken met jachtdruk, niet die door wolven, maar door de jagers zelf. We kennen in Midden-Europa veel te lange jachtseizoenen, met dus veel te frequente en langdurige jachtactiviteit, teveel aanzijacht in de schemering, ja zelfs ’s nachts. Daardoor is het wild zo schuw geworden. Dat heeft niets met wolven van doen.’

Hoe groot acht je de kans dat wolven zich op termijn duurzaam in Nederland zullen vestigen?

‘Laat ik voorop stellen dat ik er van uitga dat dat gaat gebeuren. Vanuit de wolf geredeneerd zijn de verschillen bij jullie vergeleken met ons niet zo groot. Er is volop voedsel in de vorm van grofwild, er zijn rustige gebieden waar wolven hun welpen kunnen laten opgroeien. Veel wolven zullen natuurlijk verkeersslachtoffer worden, omdat er in Nederland nu eenmaal een dicht wegennetwerk is en als overal in de wereld zal er illegaal afschot plaatsvinden. Maar wat ik al zei: wolven hebben een enorm aanpassingsvermogen. Daarom denk ik dat er zeker een bepaalde populatie zal kunnen leven.’

Een bepaalde populatie: Voor hoeveel roedels is er plaats in ons grofwildgebied de Veluwe, zo’n 90.000 ha met een paar duizend herten, vier tot zesduizend zwijnen en duizenden reeën? En buiten de Veluwe?

‘Het territorium van een wolfsroedel bedraagt in Duitsland zo’n 25-30.000 ha. Op de Veluwe zou dan voor ongeveer drie roedels ruimte zijn. Of wolven zich daarbuiten, in een agrarische omgeving, zullen vestigen zal afhankelijk zijn van voldoende grootschalige bossen waar ze hun welpen kunnen grootbrengen.’

Wie houdt dat in de hand?

‘In principe reguleert een populatie zichzelf op basis van het

Ik, als jager, kan me daar absoluut niet in vinden. Duurzaamheid, terughoudendheid en bescheidenheid waren en zijn altijd een essentieel deel van mijn handelen als jager.’

Voel je je daarin een uitzondering?

‘Jagers beweren altijd met zoveel nadruk dat juist zij de ware natuurbeschermers zijn. Maar hoe leg je dat uit als je ziet met welke onverdraagzaamheid men meent te moeten handelen als het gaat om de grote predatoren?’

Hoe staat men in Duitsland in het algemeen tegenover de toename van het aantal wolven?

‘Waar ze voor het eerst verschijnen, krijg je dezelfde opwinding en worden dezelfde eisen gesteld. Wolven moeten “gecontroleerd worden”, men wil wolfvrije gebieden aanwijzen en de wolf weer onder het jachtrecht laten vallen. Maar de algemene tendens die je ziet is dat op plaatsen waar wolven langere tijd zijn, de rust weer terugkeert. Daarbij wil ik wel aantekenen dat het aantal wolven beslist niet explosief en ongecontroleerd toeneemt, zoals sommigen beweren. De aanwas bedraagt zo’n 30 % per jaar, zoals we dat ook kennen van andere wolvenpopulaties. Ja, en dan is er natuurlijk ook

illegaal “beheer” door afschot, maar daar kennen we de omvang niet van.’

Moet je de wolf in de loop van de tijd toch niet op de een of andere manier gaan beheren? Wat zou een goede aanleiding kunnen zijn en hoe moet je dat dan aanpakken? Alleen getalsmatig?

‘Het zal ervan afhangen welke problemen je door beheer, door bejaging, kunt oplossen.

Het probleem met vee los je niet op door het aantal wolven te reduceren. Vijf wolven kunnen net zo’n groot drama veroorzaken als twintig. In dat geval lijkt het beter goede voorzorgsmaatregelen te nemen, preventief te werken, met bijvoorbeeld elektrische rasters en goede waakhonden.’

Klinkt aardig, maar wie gaat dat dan betalen?

‘De samenleving, die wil toch de wolven terug? En die wil toch

.....

Op de Veluwe is ruimte voor ongeveer drie wolvenroedels

Foto: Michael Migos

HEEFT U OOK EEN UITGESPROKEN
MENING OVER HET THEMA WOLF?
DEEL HEM MET RUIM 1800 JAGERS
IN ONZE FACEBOOKGROEP!

voedselaanbod. Minder voedsel leidt tot minder welpen, aanwas en sterfte houden elkaar in evenwicht. Maar het kan natuurlijk gebeuren dat er meer wolven komen als gewenst is, dat het grofwild sterker gedecimeerd wordt dan gewenst is, of dat jonge wolven steeds vaker stadsranden gaan opzoeken. Dat moet je afwachten.'

Veehouders zullen niet blij zijn. Ik denk aan de sterke toename van incidenten sedert 2008 in Nedersaksen. In Nederland is de veehouderij nog grootschaliger dan bij jullie.

'Ja, de veehouderij is in Nederland van grote betekenis. Er zal beslist schade komen door wolven, maar niet in dramatische proporties. In Nedersaksen zijn tot nu toe heel weinig runderen door wolven gegrepen, en dan meestal alleen jongvee. Schapen en geiten lopen natuurlijk meer risico.'

Denk je dat het grote publiek dat accepteert. Als ze zien dat een wolf een lammetje verscheurt?

'Ja, dat gebeurt al zo'n 15 jaar in Duitsland. Natuurlijk zijn er mensen die dat niet willen accepteren, maar dat is een

minderheid. Grosso modo heeft men de aanwezigheid van de wolf, dus ook zijn gedrag, geaccepteerd.'

Kan de wolf wel wolf blijven in onze dichtbevolkte gebieden of zal hij verworden tot een soort 'stadswolf'?

'Het voorbeeld waarop je doelt betreft één enkel roedel in Nedersaksen dat op een militair oefenterrein bij Münster leeft en dat klaarblijkelijk 'positieve' ervaringen heeft met mensen. We nemen aan dat deze wolven gevoerd zijn. Maar agressief of ander gevaarlijk gedrag is niet voorgekomen. We moeten overigens wel benadrukken dat we moeten verhinderen dat wolven gevoerd worden, omdat ze daardoor inderdaad hun natuurlijke schuwheid verliezen en dat kan natuurlijk de aanzet zijn tot gevaarlijk gedrag.'

Hoe vind je dat de Nederlandse jagers zich in het debat over de wolf zouden moeten opstellen?

'Kijk er naar en laat ze voor wat ze zijn. Dan zul je zien dat er plaats voor beide is, voor jagers en voor wolven. Als jager zie ik voor de wolf een rol weggelegd bij de opgave om grofwildpopulaties vitaal te houden en te zorgen voor een goede balans tussen een habitat en het aantal dieren daarin.' •